

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКА ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

Бекітемін»

Жаратылыстану және география
факультетінің деканы

Каймулдинова К.Д.

2024 ж.

D015 - Жаратылыстану пәндері бойынша педагогтарды даярлау
білім беру бағдарламалары бойынша қабылдау емтиханының

БАҒДАРЛАМАСЫ
8D01515-География
Докторантура (PhD)

Алматы, 2024 ж.

Құрастырушы:

п.ғ.к., профессор Карбаева Шолпан Шайкеновна

Абай атындағы ҚазҰПУ, Жаратылыстану және география факультетінің оқу әдістемелік секциясында талқыланды « ____ » _____ 2024 ж., хаттама № ____

Бағдарлама Абай атындағы ҚазҰПУ, Жаратылыстану және география факультетінің кеңесімен бекітілді.

Хаттама № ____ » _____ 2023 ж.

1. Жалпы ережелер

1.1 «8D01515-География» білім беру бағдарламасы бойынша түсу емтиханының бағдарламасы «8D01515-География» дайындық бағыты бойынша докторантураға түсуге ықпал білдірушілер үшін қабылдау емтиханын өткізу тәртібін белгілейді.

1.2 «Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті» КАҚ (бұдан әрі – Абай университеті) білім беру бағдарламаларына оқуға түсетін тұлғаларды қабылдау тәртібі Қазақстан Республикасы Білім және Ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №600 бұйрығымен бекітілген Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларымен регламенттеледі.

1.3 Түсу емтиханының мақсаты – білім беруді жетілдіру мәселелерін шешуге және кәсіби қызметті жүзеге асыруға қабілетті жаңа формациядағы ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлау мақсатында болашақ докторанттардың білімін анықтау, сонымен қатар алған білімдерінің докторантураның білім беру бағдарламасы бойынша оқу барысында қалыптасатын арнайы құзіреттіліктерді нәтижелі игеруге сәйкестігін бағалау.

Міндеттері:

- кәсіби міндеттерді шешуде психологиялық-педагогикалық даярлығы мен қабілеттерін бағалау;
- әлеуметтік мәдени және әлеуметтік-кәсіби құзіреттілігі мен белсенділігін білім беру кеңістігіндегі жаңашылдығын және инновациялық үрдістерді басқару қабілетін анықтау;
- географиялық білім берудегі міндеттерді жүйелі шешуге бағытталған ғылыми зерттеулер мен ғылыми-практикалық инновациялық әзірлемелерді қолдануын және инновациялық ойлауын бағалау;
- оқу және ғылыми қызметте заманауи техникалық құралдарды, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдануға даярлығын бағалау;
- мәдени сауаттылық пен тілдік даярлығын және жоғары оқу орындарында географиялық пәндерді қазақ және шет тілдерінде оқыту қабілеттерін бағалау.

2. Докторантураға түсушілерге қойылатын талаптар

2.1 Докторантураға түсуге үметкерлердің педагогика ғылымдарының магистрі дәрежесі, жалпы білім және зияткерлік деңгейі жоғары, аналитикалық ойлауы, географиялық білімі және географиян оқыту әдістемесі мен тарихы бойынша білімі болуы тиіс.

2.2 Докторантураға түсуге үметкерлердің:

1) Географиялық білімнің теориялық негіздері, оның әдіснамасы, негізгі ұғымдары мен оқыту әдістері туралы хабардар болу.

2) Ақпараттық ағындардың тез жаңаруы мен өзгеру жағдайында дәстүрлі әдістермен қатар инновациялық технологияларды қолдану арқылы стандартты және стандартты емес жағдаяттарда проблемаларды талдау және сыни тұрғыда бағалау.

3) Инновациялық, ақпараттық-коммуникациялық, цифрландыру технологияларын пайдалана отырып, нақты дамып келе жатқан әлемнің жаңа жағдайларында проблемаларды шешу жолдарын анықтай білу, түйінді проблемаларды ажырату және тұжырымдау.

4) Ұлттық және тарихи сана-сезімді, патриоттық рухты дамыту үшін білімді пайдалана білу, географиялық білім беру тақырыптарына сұхбат жүргізе білу; қызметтің тәжірибелік мәселелерін (білім беру, зерттеу, қоғамдық) шешу үшін қажетті білімді генерациялау, алған білімді түрлі білім беру жүйелеріне бейімдеу және пайдалану сияқты білімі мен дағдылары болуы тиіс.

3. Білім беру бағдарламасының пререквизиттері

3.1 Докторантурада кадрлар даярлау магистратураның білім беру бағдарламалары базасында жүзеге асырылады. Бұл ретте докторантураның білім беру бағдарламасының бейіні магистратура бағдарламасымен сәйкес келген жағдайда, алдыңғы білім беру деңгейінің оқыту нәтижелері автоматты түрде танылады; докторантураның білім беру бағдарламасының бейіні магистратура бағдарламасымен сәйкес келмеген жағдайда докторантқа игеру үшін пререквизиттер белгіленеді. Магистратурада оқу кезінде міндетті пәндер тізбесіне кіретін келесі пәндер «8D01515-География» мамандығы бойынша докторантураның білім беру бағдарламасының пререквизиттері болып табылады:

1. Жоғары мектеп педагогикасы (4 кредит).
2. Географиялық зерттеулердің теориясы мен практикасы (5 кредит).
3. Географиялық білім беру мазмұнын жобалау және инновациялық технологиялар (5 кредит).

3.2 Қажетті пререквизиттер тізбесін және оларды игеру мерзімдерін Абай университеті дербес айқындайды. Пререквизиттер ақылы негізде меңгеріледі. Пререквизиттер ретінде докторант тиісті деңгейдегі бейресми білім берудің оқыту нәтижелерін ұсынады, олар Абай университетінде Заңның 5-бабы 38-3) тармақшасына сәйкес танылады. Докторантураға бейіндік бағыттағы магистр түскен кезде оған пререквизиттер ретінде ғылыми-педагогикалық магистратураның педагогикалық бейінінің жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламасы қосымша белгіленеді.

4. Түсу емтихандарын өткізу тәртібі

4.1 Докторантураға түсушілер үшін түсу емтихандар басталғанға дейін қабылдау комиссиясы олармен жұмысты жүргізуді жүзеге асырады:

1) Оқуға түсушілерге жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларының таңдалатын тобының мәселелері бойынша консультация беру, түсу емтиханының рәсімімен таныстыру;

2) Оқуға түсушілердің құжаттарын қабылдау және тексеруді ұйымдастыру;

3) Білім беру бағдарламаларының топтары бойынша түсу емтиханын өткізуді ұйымдастыру (емтихан материалдары беріледі және титулдық парақтарды ресімдеу тәртібі, нәтижелерді жария ету уақыты мен орны және апелляцияға өтініш беру рәсімі түсіндіріледі).

4.2 Докторантураға түсу емтиханы қағазға жазу форматында өткізіледі.

4.3 Абай университеті докторантурасына түсу емтиханы:

1) эссе жазу;

2) білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан сұрақтарына жауап беруден тұрады.

Эссені бағалау нәтижелерін жинақтау және білім беру бағдарламасы тобының профилі бойынша емтихан сұрақтарына жауап беру арқылы алынған балдардың жиынтығы қорытынды баға болып табылады.

4.4 Докторантураға түсушілер үшін түсу емтихандары 100 балдық жүйе бойынша бағаланады.

4.5 Түсу емтиханының нәтижелері баға ведомосімен, комиссия хаттамасымен ресімделеді. Комиссия хаттамасына төраға және қатысып отырған барлық комиссия мүшелері қол қояды.

4.6 Түсу емтихандарының нәтижелері емтихан өткізілген күні жарияланады.

4.7 Түсу емтиханын қайта тапсыруға рұқсат етілмейді.

5. Түсу емтиханының бағдарламасы

5.1 Докторантураға түсушілерге арналған түсу емтиханы эссе жазудан және емтихан билеттері бойынша ауызша жауаптан тұрады:

1) тақырыптар тізбесі бойынша эссе жазу – емтихан кезінде 1 сағат, көлемі кемінде 3 бет.

Эсседе жұмыс тақырыбы және магистранттың осы мәселеге жеке көзқарасы ашылып көрсетілуі керек. Эсеге осы мәселенің теориялық немесе тарихи ашылуын, тақырып бойынша оқуға түсушінің ғылыми білімін, берілген мәселенің немесе проблеманың ұлттық және әлемдік ауқымдағы болжамды шешімін қосуға болады. Эссе туындының талдамасын да қамтиды. Талапкер таңдалған тапсырма нысанын талдау тұрғысын өз бетінше таңдайды.

2) «Географиялық білім беру теориясы мен әдістемесі» пәні бойынша сұрақтарға ауызша жауап беру (билеттер бойынша) – 2 сағат.

Докторантураға түсушіге жауап дайындау үшін 30 минут беріледі. Жауапқа дайындық кезінде ол ауызша жауап парағында жазба жүргізуге міндетті. Емтихан тапсыру барысында оқуға түсушілерге емтихан билетінің мазмұны бойынша, сондай-ақ түсу сынағының бағдарламасы шегінде пәннің кез-келген бөлімі бойынша қосымша сұрақтар қойылуы мүмкін.

5.2 Эссені бағалау түрлері мен критерийлері

Теориялық білім, әлеуметтік және жеке тәжірибе негізінде өз дәлелдерін құру қабілетінде көрсетілген аналитикалық және шығармашылық қабілеттердің деңгейін анықтау үшін эссенің келесі түрлері ұсынылады:

Эссе түрлері	Сипаттамасы	Эссенің көлемі
Мотивациялық	Оқуға түсушінің ғылыми-зерттеу қызметіне ынталану себептері туралы дәлелдемесі (research statement)	250-300 сөз
Ғылыми-талдамалық	Оқуға түсушінің болжамды зерттеудің өзектілігі мен әдіснамасына негіздеме беруі (research proposal)	
Проблемалық-тақырыптық	Пән білімінің өзекті аспектілері бойынша авторлық ұстанымын білдіру	

Эссені бағалау критерийлері

Критерийлер	Дескрипторлар	Балл
Тақырыпты ашу тереңдігі (11балл)	проблема ғылыми терминдер мен ұғымдарды дұрыс қолдана отырып, теориялық деңгейде ашылған	5
	проблеманы ашу кезінде өзіндік көзқарасы (ұстаным, көзқарас) берілген	4
	әртүрлі дереккөздерден алынған ақпарат пайдаланылған	2
Айғақтау, дәлелдеу базасы (11балл)	эссе тақырыбына сәйкес келетін ғылыми әдебиеттер мен дереккөздерден дәлелдердің болуы	5
	себеп-салдарлық байланыстарды анықтау	4
	тарихи, әлеуметтік және жеке тәжірибелерден алынған фактілер мен дәлелдемелердің болуы	2
Тұтастық және мазмұндау логикасы (11балл)	тұтастықтың болуы, эссенің құрылымдық компоненттері логикалық түрде байланысқан	5
	ішкі логиканың болуы, жекеден жалпыға қарай, жалпыдан жекеге қарай ойлау	4
	тұжырымдар мен қорытындылардың болуы	2
Сөйлеу мәдениеті (2балл)	академиялық хат жазудың жоғары деңгейін көрсету (лексика, ғылыми терминологияны білу, грамматика, стилистика)	2
Барлық балл саны		35

5.3 Емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады

Блоктар	Сұрақтың сипаты	Балл саны
1-сұрақ (бірінші күрделілік деңгейі)	теориялық-теориялық білімнің деңгейі мен жүйелілігін анықтайды	15
2-сұрақ (екінші күрделілік деңгейі)	практикалық – функционалдық құзыреттіліктің қалыптасу дәрежесін анықтайды (пән саласындағы әдістерді, технологияларды қолдана білу)	20
3-сұрақ (үшінші күрделілік деңгейі)	Зерделенетін пән саласын жүйелі түсіну, зерттеу. Әдіснама саласындағы мамандандырылған білімді анықтайды (жүйелік құзыреттер)	30
	Барлық балл саны	65

Емтихан билетінің сұрақтарына жауаптарды бағалау критерийлері

Сұрақ	Бағалау критерийлері	Балл саны
1-сұрақ	зерттелетін пән саласының негізгі процестері туралы білімдерін көрсетеді; мәселенің ашылу тереңдігі мен толықтығы	7
	талқыланатын мәселе бойынша өз пікірін қисынды және дәйекті түрде білдіреді	5
	ұғымдық-категориялық аппаратты, ғылыми терминологияны меңгерген	3
	Жиыны	15
2-сұрақ	пән саласындағы проблемаларды шешу үшін әдістерді, техникаларды, технологияларды қолданады	9
	құбылыстарға, оқиғаларға, процестерге дәлелдер келтіреді, салыстырады, жіктейді; практикалық дағдылар негізінде тұжырым жасайды және қорытындылайды	7
	эртүрлі дереккөздерден алынған ақпаратты талдайды	4
	Жиыны	20
3-сұрақ	теориялық және практикалық әзірлемелерді, ғылыми тұжырымдамаларды және ғылым дамуының қазіргі заманғы үрдістерін сыни тұрғыдан талдайды және бағалайды	13
	пәндік білімінің негізгі мәселелерін түсіндіруде әдіснамалық тәсілдерді жинақтайды	10
	процестерді, құбылыстарды, оқиғаларды талдау кезінде себеп-салдарлық байланыстарды анықтайды	7
	Жиыны	30
	Барлығы	65

5.4 Түсу емтиханын өткізу регламенті

Оқуға түсу емтиханының ұзақтығы – 3сағат, осы уақыт ішінде оқуға түсуші әссе жазады, 3 сұрақтан тұратын емтихан билетіне жауап береді.

6. Емтихан материалы

6.1 «Географиялық білім беру теориясы мен әдістемесі» пәнінің тақырыптық жоспары

№ р/с	Бөлім және тақырып атаулары
-------	-----------------------------

1 бөлім	Географиялық зерттеулердің теориясы мен практикасы
1.1	Ғылыми зерттеудің негізгі ұғымдары.
1.2	Географиялық зерттеудің әдіснамалық негіздері.
1.3	Табиғи және табиғи-антропогендік геожүйе – зерттеу нысаны.
1.4	Физикалық-географиялық зерттеулердің жіктелу әдістері.
1.5	Ландшафтық зерттеу әдістері.
1.6	Ландшафтық-геохимиялық зерттеу әдістері.
1.7	Қоршаған орта сапасын географиялық бағалау және реттеу.
1.8	Жердің дамуы және географиялық заңдылықтар
1.9	Географиялық орта құрылымы және даму заңдылықтары
1.10	Географиядағы ғаламдану үрдістері
2 бөлім	Географиялық білім берудің теориясы мен практикасы
2.1	Географиялық мазмұнды іріктеу мен құрастырудың әдістемелік негіздері
2.2	Мектептегі географиялық білім мазмұнын іріктеу және құрылымдау
2.3	Қазіргі мектептегі білім мазмұнының модельдері
2.4	Мектеп география курсының мазмұнын құру ұстанымдары
2.5	Географияны оқыту мақсаттарының жүйесі.
2.6	Географиялық тұжырым негізінде күтілетін нәтижелер
2.7	Критериалды бағалау жүйесі
2.8	Географиялық мазмұнды іріктеу мен құрастырудың әдістемелік негіздері
2.9	Білім берудегі заманауи инновациялық технологиялар
2.10	Кәсіптік білім берудегі инновациялық технологиялар мен оқыту әдістері
3 бөлім	Географияның өзекті мәселелері
3.1	География ғылымы құрылымындағы аймақтану және елтану
3.2	Географияны зерттеудегі аймақтану мен елтанудың ролі
3.3	Ғаламдану және аймақтандыру үрдістер
3.4	Аймақтық және елтанушылық зерттеулер
3.5	Елтану және аймақтанудың негізгі бағыттары
3.6	Ғаламдық мәселелер және қазіргі елтану
3.7	Геоэкономика және Қазақстанның стратегиялық дамуы
3.8	Геоэкономикалық ғылымдағы кеңістік идеялары
3.9	Теориялық және қолданбалы геоэкономика тәсілдері
3.10	Геоэкономикалық жүйе түсінігі және негізгі белгілері
3.11	Қазақстанның геоэкономикалық жандануы
3.12	Қазақстан аймақтарының экономикалық даму әлеуеті
4 бөлім	Геожүйенің географиялық процестері мен даму тенденциялары
4.1	Геоэкология және табиғатты пайдалану негіздері
4.2	Табиғи-техногендік жүйелер
4.3	Урбанизацияның геоэкологиялық аспектілері
4.4	Энергетиканың геоэкологиялық аспектілері
	Өнеркәсіптің геоэкологиялық аспектілері
4.5	Көліктің геоэкологиялық аспектілері
4.6	Ауыл шаруашылығының геоэкологиялық аспектілері
4.7	Қазақстанның табиғи-техногендік жүйелерінің геоэкологиялық аспектілері
4.8	Қазақстан аумағының экологиялық аудандастыру
4.9	Табиғи-техногендік жүйелердің геоэкологиялық процестерінің даму тенденциялары
4.10	Геоэкология және геоэкология
4.11	Саяси география және геоэкология негіздері

6.2. Эссе тақырыптары